

Angleži študirajo Slovenijo

Marec 1932.

»Uredništvu Planinskega Vestnika.

Cenjeni gospod!

V imenu britskih dijakov in učiteljev, ki so v prošlem letu (1931) obiskali Vašo deželo, bi Vam rad izrazil svojo najglobljo zahvalo za vse, kar je bilo za nas storjenega po SPD. Posebno dr. Pretnarju in njegovim tovarišem dolgujemo zahvalo. Nad vse cenimo izraze ljubeznive pozornosti, katere smo bili deležni, in skrbno pripravo za naše udobje. Brez gostoljubnosti Vaših hotelov in planinskih koč, brez dragocene podpore vodnikov in brez osebne pomoči članov SPD bi naš obisk zdaleka ne bil tako posrečen.

Dano nam je bilo videti mnogo lepe Slovenije. Uživali nismo samo krasoto Vaših planin in gozdov, temveč smo imeli priliko vstopiti v domačije Vašega naroda in navezati prijateljske stike z njim.

Britski narod se od leta do leta bolj zanima za Jugoslavijo in nadejamo se, da smo s svojim obiskom dokazali začetek tesnejšega prijateljstva med našimi narodi.

Sledeče kratke članke so pisali člani družbe; kot vtisi iz Vaše dežele bodo, upamo, zanimali Vaše čitatelje. Imam se zahvaliti gospé F. S. Copeland z univerze v Ljubljani za prireditev prevodov teh člankov.¹

University College
Nottingham
England.<

Vaš udani

K. C. Edwards m. p.<

I. »Slovenija

Slovenija je dežela, ki nudi čudovite možnosti za geografski študij, deloma, ker so narodove institucije stoletja dolgo ostale neizpremenjene, deloma pa, ker je to pokrajina izredno velikih nasprotij. Naj omenim le tri take osnovne različne tipe terena: Slovenske Alpe, Ljubljansko Polje in Slovenski Kras, da spoznamo, kako zelo različen je fizični objem te dežele.

Podrobnejši študij bi odkril še druge posebnosti v teh pokrajinskih razlikah. Tako n. pr. je vpliv gorá v zvezi s podnebjem za Slovenijo dvojen. V prvi vrsti Julijske Alpe v svoji raztezosti proti jugovzhodu ločijo to deželo od krajin s sredozemskim podnebjem; a

¹ Članki so izšli v angleških planinskih listih; zbrala in prevedla jih je lektorica ga. F. S. Copeland, pregledal in izročil jih je g. dr. H. Tuma. V imenu slovenstva in planinstva izreka vsem iskreno zahvalo — uredništvo.

drugič, višina Alp povzroča večje poletne padavine in zmanjšanje poletne topline v višjih legah. Znatne razlike med poletno toplino Ljubljane in Bohinja so dovedle do porasta »week-end« turisticke in je splošna navada, da Ljubljančani preživijo del sobote in večino nedelje poleti v krasni Bohinjski dolini.

Večje važnosti pa je vpliv gora na delo prebivalstva. Slovenija je še vedno po večini poljedelska dežela (dasi spada med vodilne industrijske pokrajine Jugoslavije). Tako je v ravnih predelih Ljubljanskega Polja običajno poljedelstvo visoko razvito, kjer sta koruza in ajda velikega pomena, medtem ko je v Alpah planšarstvo s svojo silno zanimivo obliko planinske pašnje dobro razvito in prikladno krajevnim pogojem posameznih dolin. Nekako slično je razvita živinoreja v večjih »poljih« slovenskega Krasa, kjer gonijo živino dnevno na travnato dno »polja«,² kakor v Cerknici, namesto na planine, kakor se to vrši za nekoliko poletnih tednov v Alpah.

Take razlike v sestavu, obliki, podnebjju in delu so močno vplivale na zgodovino Slovencev. Ta narod je naseljen na skrajnem koncu slovanske penetracije v Evropi, prenašal je stoletja nadvlado močnejših držav do današnjih dni, ko je z drugimi brati Jugoslovani po skupnem naporu končno dosegel politično svobodo. V vseh dobah podložništva so Slovenci ohranili svojo narodno in socialno enotnost, kar je pripisovati večinoma vplivu različnosti njih okolice. Kakor so v planinah podanja in sklonjena pobočja bistvena za sistem planinskega gospodarstva ter »polja« ponikajočih tal nudijo potrebno poletno pašo za živino, tako tvorijo gore in ravnine dopolnjujoče značilnosti ozadja narodnega življenja, ki se identificira z domačo zemljo. Tipični Slovenec ni samo dolinec ali planinec, ampak je posrečena kombinacija obeh. Enako dobro se počuti med gorami, v dolinah ali pa v ravninah, s čimer dokazuje in čuti zavedno ali drugače, da je njegova domovina kljub vsem nasprotjem neka enota, ki mu daje varnost kot domovina starodavnega naroda. Ali ne značijo stare cerkvice, posajene po gorskih rtih in skalnih višinah obenem stoletno borbo proti tlačenju in popolno vzajemnost gora in ravnin v Sloveniji?

A. E. Modie, London 1931.«

II. »Slovenija in njeni problemi

Od Triglavske gromade (2863 m) se razprostira proti jugu in vzhodu Slovensko ozemlje kot krajina lepega alpskega gorovja in globokih gozdnatih dolin. V eno smer se Slovenija razteza proti širnim nižinam Drave in Save, v drugo smer pa proti kraškimi obalam

² Angleži rabijo v slovenskem izvorniku izraze »polje« in »dolina« v znanstvenem jeziku za gotove kraške talne tvorbe.

Jadranskega morja. Podrobnejši zemljevid nam kaže, da se slovenska imena nahajajo še daleč po sosednem italijanskem ozemlju, daleč preko avstrijske meje ob toku Drave; nadalje po Istrskem polotoku — to znači, da so na tem ozemlju že davno naseljeni Slovenci. V resnici je to ljudstvo kot poljedelec in živinorejec v tem predelu Evrope že izza 7. stoletja stalno naseljeno; in če tudi dalje nego tisoč let ni bilo politično samostojno, si je vendar v znatni meri ohranilo svoj jezik, svoje običaje in svojo kulturo.

Škoda je, da je bila sedanjaja meja tega dela Jugoslavije potegnjena z nezadostnim ozirom na geografski in etniški položaj; radi tega se vzdržuje le s težavo. To je ena izmed najnesrečnejših evropskih mej, nezadovoljiva z etnografskega in malo ugodna s političnega gledišča.

Tako je lepa Slovenija nesrečna celó v novi svobodi; kajti tisoči njenih ljudi živé izven celote, ločeni od bratov često samo po mehanični razdelitvi gozda ali goščave, kakor n. pr. v bližini Planine in Rakeka, ali pa po pregraji, vrženi kar tako preko doline, kakor n. pr. v Ratečah.

Kaj pa leži v teh mejah? Slovenija ima vire, ki ji bodo vedno omogočali, da igra vodilno vlogo v napredovanju naroda. Eksploatacija bogatih gozdov gradbenega lesa, rudnikov (premog, svinec in posebno cink) in tekstilni proizvodi Ljubljane, Kranja, Maribora in drugih centrov so že naredili Slovenijo za vodečo industrijsko deželo v državi. Velike važnosti pa je polno sodelovanje med to deželo in ostalo državo. Slovenija je le del večje celote. Slovenija je Dravska banovina, a Dravska banovina potrebuje podporo države toliko, kolikor država zahteva podporo banovine.

Kljub mnogim oviram je povsodi polno znamenj bujnega razvoja. Nove obrti n. pr. v Ljubljani, v Kranju in drugod, nove železnice, kakor proga Sevnica—Št. Janž in projektirana proga Kočevje—Vrbovsko na Hrvatskem, izboljšanje cest, novi in elegantni hoteli v centrih naraščajočega tujskega prometa na Bledu, v Rog. Slatini, v Kranjski Gori, v Radencih in Kamniku, krasno opremljene šole in bolnice, vse to dela vtis stalnega napredka. Za utrditev tega napredka in zagotovitev bodočih uspehov je potrebno dvoje: kapital in promet. Slovenija potrebuje kapitala za izboljšanje kmetijstva in za nadaljnji industrijski razvoj, posebno onega, ki je zvezan z obdelovanjem rud. Pomanjkanje kapitala je krivo, da so neizrabljeni skladi mangana pod Begunjščico. Prav nič čudnega ni, ko vidiš, kako tovari boksita iz rudnika Rudnice cele tedne čakajo na stranskih tirih na postaji Bohinjske Bistrice, da jih pošljejo v Francijo, Nemčijo ali Ameriko. Iz teh držav in iz Čehoslovaške pa se uvaža mnogo aluminijevega blaga. Ni dvoma, da je že dosežena ona višja stopnja, ko rudarstvo zahteva podporo nadaljnje domače industrije.

Še vedno je nujno potrebno izboljšanje prevažanja, čeprav se tudi tu opaža resen napredek. Slovenija ima boljše železniške zveze ko večina drugih delov države; vendar je še precej nepopolnosti v njih. Posebno zveze z morjem so nezadovoljive; kajti skrajni severozapadni izhod skozi predor pri Bohinjski Bistrici vodi v italijansko pristanišče Trst, in direktna pot iz Ljubljane v Sušak gre več ko polovico svoje dolžine preko italijanskega ozemlja. Teh okoliščin je kriv težavni prirodni značaj dežele in nesrečno položena meja. Na drugi strani pa organizacija in izvrševanje železniškega prometa zasluži le pohvalo in je Slovenija angleškim železnicam v učinkovitem vzdrževanju postaj lahko za zgled. Dalje je Slovenija podobna Švici kot gorata krajina, ležeča na križišču več važnih kontinentalnih cest, in bi morala imeti mnogo dobička od mednarodne trgovine.

K najdragocenejšim zakladom dežele pa moramo prištevati njeno ljudstvo. Slovenci štejejo več nego en milijon duš in tvorijo morda najaktivnejši in najnaprednejši del prebivalstva Jugoslavije. V ojačujoči okolici so se razvili v nekako svojsko narodnost, čeprav so bili vedno deležni zapadnega materialnega napredka. Vnete od močnega patriotizma, njih narodne tendence včasih kar vzplamte; in ta energija se čimdalje bolj uporablja v dobrobit Jugoslavije, koje del tvori to ljudstvo. Slovenci so silno nadarjeni za organizacijo in poklicani, da razvijejo svoje ozemlje ter prispevajo svoje pripomočke in dobrine za dobrobit vsega naroda, kakor morejo tudi v znanosti in kulturi pokazati na dela, ki so po svoji veličini nesorazmerna z malim številom ljudi. Kadar bo Slovenija deležna izboljšanja svetovnega gospodarskega položaja na eni strani, bo imela večjo vlogo pri delu za uspeh Jugoslovanske države.

K. C. Edwards, Nottingham, 1932.«

III. »Moji vtisi iz Slovenije

Mati zemlja je lepa v Sloveniji, toda skopa s plodovi; zato se njeni čari izrabljajo za tujski promet. Lepota vsled navala potujočega občinstva mnogo izgubi in čim več bo ljudske množice v Bohinjski dolini, ob cestah in po gozdovih, po njenih tihih vaseh ob bistri Savi in na prekrasnem jezeru — potem vseh tisočerih čarov za mé ne bo več.

In ljudstvo? Trdo življenje jim odseva iz obrazov. Žene so resne in izrazitih potez, tudi če so mlade. Ni pa videti nemira in nezadovoljstva, kakor med prebivalstvom mest. Kmetško ljudstvo v Sloveniji se giblje v atmosferi bistrosti in jasnosti; njih izraz je oni miru in tihote, njih oči gledajo mirno v daljavo, kakor da bi

videle ono, česar mi, ki smo izgubili to priprosto jasnost, ne vidimo več. Možje in žene živé priprosto, toda delavno življenje. V več ozirih ne poznajo večjega blagostanja nego tlačani v srednjem veku; in vendar, kako so prijazni in gostoljubni napram tujcu, tudi če ne govori njih jezika. V svojih prijaznih bivališčih nudijo potniku vse, kar imajo, čeprav je pridobljeno s trdom. Prirojena vljudnost in ljubeznivost, katerih je deležen tudi tujec, zapustita globok vtis, koderkoli potuje v tej deželi.

Kako dolgo bo trajala ta prijetna atmosfera in ta ljudski značaj? Kdo vé? Razen premogovnikov in gozdov je Slovenija dokaj nerodovitna dežela; največja nada za bližnjo bodočnost je v razvoju tujskega prometa. Prah mirne ceste dviga drveči avtobus v oblake — že nastopajo premembe v tem pravcu: domačo gostilno izpodriva veliki hotel; mir ob jezeru moti hrup zabavišč. Kako daleč pojde ta razvoj? Ali se našarjene ekstravagance Bleda razširijo tudi na Bohinj? Tak »napredek« je morda neizbežen, toda pomenil bo izgubo mnogočesa, kar je lepo. Mirno enostavnost zamenja šarenilo mnogoličnosti, krasota se umakne konvencionalnosti in nakičenosti. Res je, da življenje morda postane lažje, toda njegova jakost in jasna mirnost bo izgubljena za vedno.

B. O' Loughlen, London, 1931.«

IV. »Slovenske planine

Bilo je pozno popoldne, ko smo dospeli na Jesenice, obmejno postajo, ležečo v dolini hudournika Save Dolinke; dasi je solnce tonilo za najvišjimi rtinami Julijskih Alp, se je ostri greben Karavank na severu kopal v luči.

Ko smo se peljali dalje ob reki, se je dolina, obdana od temnih jelovih gozdov, polagoma razširila in se končno razprostrla v široko Ljubljansko ravnino s svojim mestom, pristavami in prijaznimi polji.

Tak je bil naš prvi vtis Jugoslavije, ki nam je ostal zaradi sprejema novih prijateljev in ljubeznivega pozdrava otrok toliko bolj v spominu.

Čemu smo prišli v to čudovito deželo? Zemljevidi in zapisniki, geološka kladiva, botanične puše bi lahko izdale naše namene, a niso prevarale naših slovenskih gostiteljev. Ne oziraje se na to, da smo prišli v njih deželo študirat, so nas posadili v senco svojih gora v prepričanju, da nas bo sivi oče Triglav s svojimi plemenitimi dvorjani enako silno očaral, kakor njih same. Mi smo pač prišli, da preživimo nekoliko časa med ljudstvom v naročju gor, v katerem je dolgo sožitje z lepotami nebotičnih čeri ustvarilo duh spoštljivosti. Zato se nismo kdove kako začudili, ko smo izvedeli, da so v davnih

časih častili Triglav kot simbol poganske božanske trojice. Kmalu pa smo tudi sami spoznali, da vlada monarh Julijskih Alp še danes nad ljudstvom tega ozemlja.

V nekoliko dneh smo bili pripravljeni pokloniti se očetu Triglavu. Izbrali smo si pot iz Bohinja po dolini Sedmero jezer. Od tod smo prešli preval Hribarice, mrzel, pust, neprijeten, a končno resen in očarljiv, od koder smo prispeli v prijetno, toplo zavetje Aleksandrovega Doma. Nič ne priča bolj o duhu svobode, ki jo navdahnejo gore nego prijateljsko čustvovanje in prisrčni pozdravi, katere izmenjavajo skupine hribolazcev, ko pridejo iskat zavetja v te planinske koč. Skupno si delé večerjo; smeh, šale, pomenki in petje veselo obdajajo pitomo, skrbno opravljeno svetiljko. Tod so vsi božjepotniki, katere druži skupen cilj v enem duhu — ljubezen do gore.

Razočarani pa smo bili prav zelo, da se oče Triglav ni hotel razodeti in je ostal zavit v sivi plašč oblakov.

Ob drugi priliki smo obiskali Kranjsko Goro, vas z mnogimi starimi hišami, čarobno ležečo blizu izvira Save Dolinke. Od tod smo krenili proti jugu v osrčje veličastnega gorskega pozorišča. Skoro so nas obdali mogočni špiki. Izpod vzpenjajoče se poti je prihajal zvok šumečega hudournika, skritega pogledu, ko drnca proti odprti dolini. Na levi se dvigajo vstromljene plati Špika, čuvarja Martuljkove skupine. Človek mora kar obstati ter presenečen zreti na to veličastvo in glorio prirode. Nagromaden nad nami, skozi žrelo, se je orjaški špik Prisojnika naglo pričel zavijati v meglo, še dalje na desni pa je Mojstrovka dvigala svojo stolpato glavo. Polagoma je šumenje hudournika slabevalo, da se je zdelo, kakor bi prihajalo iz notranjih zemskih globočin. Zapustili smo stezo in splezali do kapelice, kjer smo počivali in uživali razgled. Malo kapelico so postavili ruski vojni ujetniki, sedaj je zanemarjena ter stoji kakor zapuščen spomenik.

Nekega dne, že proti koncu našega bivanja v Jugoslaviji, smo se vzpeli po travnati stezi iz Bohinjske Bistrice. Stezi smo sledili skozi senčnat smrekov gozd ter se vzpenjali kvišku, dokler nismo prestopili odprtega pečnatega grebena Črne Prsti. Nasadi oblakov in megle so dolgo branili razgled, toda pozno popoldne se je nenadoma zjasnilo. Tedaj je ležala pod našimi nogami Bohinjska dolina s svojim lepim jezerom; za dvigajočimi se brdi vsaka podrobnost pečevja in gozda popolnoma razločna v solnčni luči; in stoječ nad vrsto špikov in rtov — Triglav svetel in veličasten! Tako je stal vladar brez oblaka, razodet v polni gloriji, v plemeniti kretnji, zahvalni odgovor za našo ponižno dan. Bili smo nagrajeni.

M. Severn, Nottingham, 1931.◀

Po zaznamenovanih potih

(Dalje)

Obvezani čevlji

Kakih 10 km dolga pot iz Goinga je čez dan zaradi avtov zdravju škodljiva. Zato sem jo nastopil tako zgodaj, da so še petelini spali. Ob šestih sem bil že na postaji v St. Johann in čakal na vlak, ki pa je imel zamudo. Tako sem se pripeljal v Saalfelden šele ob osmih. Vreme je bilo pač lepše kakor tisto jutro, ko me je dež pognal naprej proti Innsbrucku. Vendar sem dvomil, če bo držalo. Bilo je malo presoparno. Tuintam so se že tudi zbirali oblaki. V globoko zarežani škrbini Ramseiderscharte (2101 m), kamor sem bil namenjen, je bilo pa še popolnoma jasno.

V Kaltenbachgrabnu, skozi katerega se vije pot polagoma navzgor, je bilo še precej samotno. Čem višje pa sem prišel, tem več je bilo izletnikov; vračali so se iz Riemannhausa, ki stoji le nekaj metrov nad zgoraj omenjeno škrbino. Ker sem se začel neprijetno potiti, sem bil prav zadovoljen, da je lepa jahalna pot zavila v košat gozd. Na razgledišču »Riemannshöhe« (1773 m) moram zopet na žgoče solnce. Da bi mi ne zmanjkalo vode za potenje, se pri izvrstnem studentu »Fürstenbrunnen« pošteno napijem.

Pot se spusti sedaj v Kargraben, ki sega daleč doli v dolino. Hudourniki morajo tu hudo divjati; kajti daleč naokoli je vse z gruščem pokrito. Onstran jarka se jame pot napenjati in zavije kmalu pod stene Sommersteina. Sedaj smo zopet v skali. Kmalu se začno žice, klini in kar cele ograje. Tako varno zgrajene planinske poti pač še nisem videl. To je pravcato »planinsko zavarovanje«. Na obeh straneh železna ograja in betonirane stopnice! Več pač niso mogli storiti za varnost.

Na škrbini je bil pravi semenj. Riemannhaus je bil (dom!) popolnoma zaseden, krog njega pa je kar gomazelo. Tu je velika družba »Ptic selivk« (Wandervögel) kuhala in jedla. Neka druga družba je pa ravno pospravljala. Bilo je že poldne, zato bi se bilo tudi meni kaj spodobilo. Ker pa me je nežni spol v šoli čez 30 let učil potrpljenja, sem potrpežljivo čakal, da se je gneča v obednici nekoliko razredčila. Kot posebnost v tem domu naj omenim še to, da sem plačal razglednice po 40 grošev (3 Din 20 p).

Po obedu se odpravim na Breithorn (2490 m). Po načrtu bi bil moral na Schönfeldspitze (2651 m), ki je najvišji vrh v Kamenitem Morju (Steinernes Meer). Ker je pa že bil izginil v megli, sem se odločil za bližji Breithorn, ki je najboljša razgledna točka v tem gorovju.

Lepa zložna pot vodi nekaj časa po vzhodnem pobočju, na koncu pa zavije bolj na severno stran. Poleg zgrajene poti je še več bližnjic. Bil sem že blizu vrha, ko zagledam na neki skali sedeti dekletce, ki je bilo še v letih, ko ne veš, ali bi ga tikal ali vikal. Spodaj so se pa smejali trije fantje. Tičali so še globoko v telečjih letih.

»Aber, Sonja, ali te ni sram, da se ne upaš dol?«

»Pusti jo, Affi! Naj obsedi, če noče s skale. Mi pa pojdimo!«

»Kdor me je gor zvlekel, naj mi pa še pomaga dol.«

Ta pogovor mi je takoj razjasnil položaj. Ker so fantje deklico navzlic njenemu ugovoru pustili na skali in odšli, sem ji pomagal jaz dol.

Ko sem odšel potem naprej, se je prepir še nadaljeval. »Rotzbuben«, »dumme Gans«, in podobna imena so padala kar na gosto. Iz tega sem takoj spoznal, da si je vsa družba v bližnjem krvnem sorodstvu, kajti običajno si take »prijaznosti« dovoljujejo samo — bratje in sestre med seboj...

Breithorn ima na vrhu lično lopo, znamenje, da ima mnogo obiska. Pa ga je tudi vreden. Razgled je jako lep in razsežen. Tako nekako sem bral in tudi verujem, čeprav jaz sam nisem veliko videl. Ture so bile v megli. Tudi Hochkönig je bil globoko doli zadelan. Pač pa je bil pogled na neizmerne pustinje Kamenitega Morja prost. Izmed vrhov na njegovem severnem bregu so bili Hochkalter, Watzmann in Hundstod še popolnoma jasni. Jako lepo sem videl tudi v dolino. Prav dobro sem razložil Zell in jezero, Saalfelden in vasi, posejane po širnem polju.

Naenkrat zagrmi nekje za Hochkönigom. Nevihta je kar na celem izbruhnila. Z zanimanjem sem gledal, kako se je vihra gnala po dolini od Hintertala sem in zajela Saalfelden. Tudi čez Ture je privihralo in Zell je z jezerom vred izginil, kakor bi bil mignil. Ker je od Watzmanna sem sever precej pritiskal, sem upal, da pridem še suh v dom. Pa sem se motil. Komaj sem bil toliko pod lopo, da se ni splačalo več nazaj iti, so že padale prve kaplje. Takoj nato me je nevihta dosegla. Spustil sem se v dir, da bi prišel v neki podvis, ki sem si ga bil gorigrede za vsak slučaj zapomnil. Ko priletim vanj, najdem tam vse »sorodstvo« zbrano. Temu se nisem začudil, pač pa, da je Sonja imela obvezane črevlje. Tako jih je povila v robce, da niti žebelj ni iz njih gledal.

»Ali vas črevlji bole, da ste jih tako skrbno obvezali?«

Fantje so bušili v homerski smeh.

»Čemu se krohotate, dumme Bengel?« zakriči Sonja. »Veste, gospod, črevlje sem si pa zato povila, ker se bojim, da bi vanje ne treščilo, ker so tako nakovani. Sploh me treskanje silno razburja. Zato sem si pa tudi ušesa zamašila z bato. Le pogledjte!«

Bila je pa res vsa prepadena in bleda od samega strahu pred strelo in gromom, da se mi je kar smilila. Zato sem jo skušal potolažiti.

»Glejte, gospodična (pri tej besedi me je hvaležno pogledala), grmenja se ni treba bati; še veseli ga morate biti. Dokler slišite grmeti, toliko časa vas strela še ni zadela. Tu v zavetju se vam pa sploh ni treba ničesar bati. Če kam trešči, bo treščilo tja v tisto lopo na vrhu, ker si strela vedno izbira najvišje predmete. Iz istega vzroka so tudi vaši čevlji — ker jih nosite spodaj — čisto varni in jih lahko kar odvežete.«

»Pa železo nase vleče; ‚pobje‘ (Buben) so rekli, da je zelo nevarno, ker imam tako nakovane črevlje.«

Fantje so kljub tesnemu prostoru uprizorili pravcati indijanski ples od samega veselja, da so dekle tako potegnili.

Nato se je seveda vršil besedni dvoboj, v katerem je bila pa Sonja na vrhu. —

Nevihta se je kmalu poglela in zapustili smo zavetje, čeprav je še malo deževalo. Ko smo prišli v dom, se je že zvedrilo. Zato sem se napotil naprej v Funtenseehaus. Pot pelje čez celo Kamenito Morje, ki zasluži po vsej pravici to ime. Ves svet je tak, kakor bi bilo res nekdanj tu morje, ki je v istem hipu okamenelo, ko je bilo najbolj razburkano. Steza vodi iz ene kotanje v drugo brez konca in kraja. To dela pot silno dolgo. Zdi se ti, da hodiš že dober kos večnosti, pa imaš komaj eno uro za seboj. Na drugi strani moram seveda tudi priznati, da je vsa ta valovita planota jako zanimiva. Samo v megli bi ne hotel izgubiti markacije; vsaka orientacija bi bila nemogoča.

Onkraj te planote sem prišel najprej v avstrijski Baumgartl, nato pa v bavarski. V obeh drevesnicah pa ni skoraj nič dreves. Morda so jih posekali. Sedaj se pot zavije navzdol in se spusti na breg Stuhlgrabenbacha, ki je tako veselo žuborel, da mi je bilo kar žal, da nisem bil — žejen. Kmalu zagledam pod seboj Funtensko jezero in hotelu podobni Funtenseehaus (1638 m). Jezero je precej veliko in leži v dnu velikega kotla, obdano od strmih, sivih sten. Ko sem prišel na njegov breg, je pripela četa »Ptice selivk« od doma sem, druga je pa kuhala na bližnji trati večerjo.

Na poti sem te »Wandervögel« večkrat srečal, pa niso naredili name dobrega vtisa. Družba je spolno mešana in se, kolikor sem včasih mimogrede opazil, precej prosto obnaša. Priznam, da se navadi mladina na takih potovanjih skromnosti, potrpežljivosti in se nekako samoosvoji. Bilo bi pa le bolje, če bi potovali spolno ločeni, »mandelci« posebej in »babce« posebej.

(Konec prih.)

Goethe v Alpah

(Dalje.)

Z živili in vinom oskrbljeni, smo se vzpenjali na Montenvert, kjer naj bi nas presenetil pogled na Ledeno morje. Jaz bi ga nazval rajši Ledeno dolino ali Ledeno reko; zakaj ogromne mase ledu silijo iz neke globoke doline — od zgoraj gledano — v prilični ravnini venkaj. Prav v ozadju štrli šilasta gora, z obeh njenih plati sili ledeno valovje v glavno strujo. Niti kosmič snega še ni ležal na rogljati ploskvi, modrikaste razpoke so se lepo svetlikale.

Pričelo se je polagoma oblačiti in pojavili so se valoviti sivi oblaki, kakršnih še nisem nikoli videl; ti so obetali sneg. Na mestu, kjer smo stali, je iz kamenja zložena kočica, postavljena v zavetje potnikom; dovtipno jo nazivljejo »grad montenvertski«. Mrs. Blaire, Anglež, ki biva v Ženevi, je dal zgraditi prostornejšo na primernejšem mestu nekaj višje gori. Tam moreš, pri ognjišču sedeč, skozi okno vso ledeno dolino pregledati. Vrhovi pečin nasproti in tudi v globeli so jako rtasti. To prihaja od tega, da sestojé iz kamenine, koje skladi so skoraj povsem navpično na zemljo prevrženi. Nekateri skladi laglje preperevajo, drugi pa ostanejo šilasto v zrak štrleči. Take roglje nazivljejo »igle« in Aiguille de Dru² je taka visoka znamenita konica prav nasproti Montenvertu.

Hoteli smo stopiti tudi na Ledeno morje, da bi motrili ledeno gmoto, stoje na njej sami. Šli smo po rebri navzdol ter smo nekaj sto korakov stopali po valovitih kristalnih čeréh. Prav zadovolji te pogled, ko stojiš na ledu samem ter zreš nasproti masam, ki strmé odzgoraj navzdol in se po čudovitih razpokah med seboj delé. Vendar se nam ni hotelo dalj časa na teh polzkih tleh ostati, saj nismo bili opremljeni ne z derezami ne z okovanimi čevlji, podpetniki pa so se nam po dolgotrajni hoji obrabili in ugladili. Zato smo krenili zopet navzgor h koči in, ko smo se nekoliko odpočili, smo se odpravili za odhod. Doli gredé smo dospeli do kraja, kjer sega ledena reka v stopnjah noter v dolino ...

Trda noč, ki je legla nad dolino, me zgodaj vabi v posteljo. Komaj sem še toliko boder, da Vam morem povedati, da smo spotoma videli mladega krotkega kozoroga, ki se pojavlja med kozami kakor visokega gospoda nezakonski sin, ki so ga na tihem izročili meščanski rodbini v rejo.

² Aiguille du Dru (3754 m), vrh nasproti Montenvertu zap. preko Mer de Glace. — Aiguille (izg. ägij) = igla, pogostno ime za rtaste vrhove v Zapadnih Alpah.

Naši razgovori niso bili taki, da bi o njih kaj izrednega poročal. Graniti, gnajsi, macesni in limbe³ Vam tudi ne bodo v posebno pobudo. Vendar boste v najkrajšem času dobili na pogled čudne plovce našega botaniziranja. Dozdeva se mi, da me že spanec zmaguje; ne morem nobene vrstice več napisati« . . .

Dne 6. novembra so nastopili in opravili težavni prehod čez visoko sedlo Col de Balme (2202 m), dasi so jim bili to pot v Ženevi resno odsvetovali, ter so na večer srečno dospeli v Martigny v Dolnjem Wallisu. Poslej so potovali navzgor ob Rodanu po neovrženem načrtu, da kljub poznemu letnemu času preko prelaza Furke zavzamejo še St. Gotthard. Slaba kamenita pot in kolebave brvi preko Rodana jim niso jemale poguma, saj jim je malone »vsak korak kazal krajino, vredno, da bi jo kdo naslikal«. Dne 11. novembra so dospeli v Münster v Gornjem Wallisu. O nadaljnji hoji naj pripoveduje Goethe sam:

»Münster, dne 12. nov. ob šestih zjutraj.

Smo že nared; vse je pripravljeno, da krenemo o prvem svitu od tod. Dve uri hoda imamo do Oberwalda, od tam pa se računa navadno šest ur do Realpa. Naša mula pojde s prtljago za nami, kakor daleč jo bomo mogli pač spraviti.

Realp, dne 12. nov. zvečer.

Mračilo se je, ko smo semkaj dospeli. Vse je prestano in voz, ki nam je zapletal pot, je prerezan. Preden Vam povem, kje smo se ugostili, in preden Vam označim naše gostitelje, mi dovolite, da naj z radostjo pot v mislih prehodim, ki smo jo v skrbeh videli pred seboj in smo jo srečno, a ne brez težav opravili.

Ob sedmih smo bili odšli iz Münstra. Pred seboj smo videli zasneženi amfiteater visokega gorovja ves zaprt. Goro, ki iz ozadja pošev ven moli, smo imeli za Furko; toda motili smo se, kakor smo pozneje doznali. Furko so še zakrivale gore, nam ob levi, in visoki oblaki. Jutranji veter je hudo bril, boreč se s snežnimi oblaki, ter izmenoma gonil rahel metež ob pobočjih in po dolini. Tem močnejše so se drevile vejavice⁴ ob tleh, da smo nekaterikrat zgrešili pot. Naposled smo morali vendar najti Oberwald, četudi na obeh straneh od gora zajeti.

Po deveti uri smo bili tjakaj dospeli in smo stopili v gostilno, kjer so se domači nemalo začudili, ko so se pri njih pojavile take postave v tem letnem času. Na vprašanje, ali se more še priti preko

³ Limba ali cemprin (Pinus cembra, Zirbelkiefer ali Arve), planinski iglavce, ki daje užitno semenje (pinjole) in trpežen les; v naših Alpah redko drevo.

⁴ Vejavica, nem. Windwehe ali Windwebe; prim. Tuma, Alpska terminologija, Plan. Vestn., 1932, str. 77.

Furke, so odgovorili, da hodijo domačini pač večji del zime preko; da pa ne vedó, ali bomo mogli mi čez priti.

Takoj smo poslali po take vodnike. Prišel je čokat, močen možak, ki nam je s svojo postavo takoj zbudil zaupanje. Stavili smo mu tale predlog: če smatra pot za nas še hodno, naj nam pove in naj vzame še enega ali več tovarišev s seboj, ki naj bi šli z nami. Malo je pomislil, nam dal besedo ter odšel, da bi se opremil ter še enega s seboj privedel. Med tem smo dosedanjemu gonjaču plačali mezdo; saj bi nam s svojo mulo odslej ne mogel več služiti. Zaužili smo malo sira in kruha, popili čašo rdečega vina ter smo bili prav dobre volje, ko se je naš vodnik vrnil še z drugim možakom, večjim in na videz krepkejšim; bilo je videti, da je močan in pogumen kakor konj. Eden si je oprtil nahrbtnik (Mantelsack) in tako nas je petero krenilo iz vasi. V kratkem smo dospeli do znožja gore, nam ob levi, ter smo se začeli polagoma vzpenjati v višino. Izprva smo imeli še izhojeno stezo, toda kmalu se je izgubila, da smo morali navkreber sneg gaziti. Naša vodnika sta se kaj spretno motala med pečinami, koder se vije znana steza, čeprav je bilo vse zasneženo. Še je držala pot skozi smrekov gozd. Rodan smo videli pod seboj v tesni, nerodovitni dolini. Še malo, pa smo morali sami navzdol v to dolino. Tu smo prekorlačili majhno brv ter smo uzrli pred seboj Rodanski ledenik. Ta je najogromnejši, ki smo ga mogli vsega pregledati. V zelo obsežni širini zavzema gorsko sedlo ter se spušča neprekinjeno navzdol do tam, kjer spodaj v dolini Rodan iz njega izvira. Ob tem izlivku se je, kakor pripovedujejo, led v teku let skrčil, toda to nič ne pomeni v primeri z ostalo ogromno maso. Čeprav je povsod ležalo polno snega, so se vendar videle robate ledene čeri, kjer veter tako lahko odpihava sneg, v njih pa vitriolno-modre reže. Dobro se je dalo ločiti, kje se nehava ledenik in se pričinja zasneženo skalovje . . .

Kmalu smo zopet prišli na lahno brv preko gorske vodice, ki teče po kadunjasti dolini v Rodan. Od ledenika na desno in levo in naprej se ne vidi nobeno drevo več, vse je golo in pusto. Nič strmih in previsnih pečin, le dolgo iztegnjene doline ter rahlo vzbočene gore, ki so nam v vse izravnajočem snegu kazale svoje enolične neprekinjene planjave.

Zdaj smo se vzpenjali navkreber v levo ter se vgrezali v globok sneg. Eden izmed vodnikov nam je pogumno utiral gaz, mi pa smo ga po njej sledili. Bil je to nenavaden pogled, če je kdo za trenutek obrnil svojo pozornost od poti na sebe in družbo: v najpustejši krajinji sveta, v ogromni, enolični, s snegom pokriti gorski puščavi, kjer ni na tri ure ne zadaj ne spredaj nobene žive duše, kjer imaš na obeh straneh obširne globeli zamotanih gorovij, videti vrsto ljudi, v kateri stopa slednji v stopinje prednjega, in kjer v vsej gladko odeti dalji nič ne zbuja pogleda ko brazda, ki so jo ti potniki povlekli

v snegu. Globeli, ki iz njih prihajaš, leže za tabo v megli sive in brezkončne. Oblaki se prehitevajo preko bledega solnca, sneg prši v velikih kosmih v globini ter krije vse z večno gibko tenčico. Uveren sem, da bi moral tukaj vsak, ki bi ga na tej hoji le nekoliko prevzela njegova domiselnost, dasi ni vidne nevarnosti, skoprneti od tesnobe in strahu... Nevarni so le plazovi, kadar bo več snega, kakor ga je sedaj, in če začne ta pod lastno težo drčati. Vendar sta nam vodnika pravila, da hodijo ljudje vso zimo preko, noseč kozje kože iz Wallisa na St. Gotthard...

Po polčetrty uri hoda smo dospeli na sedlo Furke pri križu, kjer mejita Wallis in Uri. Tudi tu se nam še ni pokazal dvojni vrh Furke, po katerem ima gora svoje ime. Poslej smo se nadejali zložnejšega sestopa; toda vodnika sta nam napovedovala še globlji sneg, kakršnega smo kmalu tudi našli. Stopali smo kakor prej drug za drugim; sprednji, ki je pot gazil, se je često pogreznil do pasu. Spretnost obeh vodnikov in lahkotnost, s katero sta vso hojo ravnala, nam je dajala pogum. Reči moram, da me je spremljala dobra sreča; zakaj vso pot sem brez posebne težave prestal, dasi s tem nočem trditi, da je to bil le izprehod...

Preko nas je z neverjetno naglico priletel ser;⁵ to je bila edina živalinja, ki smo jo v teh puščah opazili. V daljavi smo videli gore Ursernske doline v solnčnem sijaju. Vodnika sta hotela vstopiti v zapuščeno zasneženo pastirsko kočo, da bi tam kaj zaužila, toda mi smo ju dalje gnali, da nam ni bilo treba v mrazu pri miru stati... Hodili smo spešneje in po polčetrty uri hodá od križa smo zagledali raztresene strehe Realpa.⁶ Vodnika smo bili že izprašali, kaka gostilna in zlasti kako vino nas tamkaj čaka. Upanje, ki sta ga nam dajala, ni bilo nič vabljivo, vendar sta zatrdila, da sprejemajo tamošnji kapucinci, dasi nimajo kakor oni na St. Gotthardu zavetišča, včasi tujce pod streho; pri njih da dobimo dobrega rdečega vina in boljše hrane ko v gostilni. Zato smo enega naprej poslali, da bi patre na nas pripravil ter nam zagotovil nočišče.

Šli smo kaj ročno za njim ter smo kmalu za njim tja dospeli. Pri vratih nas je sprejel velik zajeten pater. Jako prijazno nam je velel, da naj vstopimo, ter nas je še na pragu prosil, da naj se z njimi zadovoljimo, češ, da zlasti v tem letnem času niso oskrbljeni, da bi take goste sprejemali. Takoj nas je odvedel v toplo sobo ter si prizadeval, da bi nam stregel, ko smo si čevlje izuvali in perilo preoblačili. Več ko enkrat nam je dejal, da naj se počutimo, kakor

⁵ Brkasti ser (*Gypaetus barbatus*) je največja evropska ujeda, opasna tudi večjim živalim in celo človeku.

⁶ Realp, planinska vas v Ursernski dolini v znožju Furke; druga večja vas je Hospental (Goethe piše »Hospital«), glavni kraj pa je Andermatt (= An der Matte).

da smo doma. Glede prehrane da moramo imeti potrpljenje, ker je zanje sedaj dolgi post, ki traja do Božiča. Zagotovili smo mu, da so nam s toplo sobo, s kosom kruha in čašo vina v sedanjih prilikah vse želje izpolnjene...

Jaz sem se, da bi to napisal, umaknil v zgornjo sobo, ki se po odprtini ogreva od spodaj navzgor. Kličejo me, da je večerja pripravljena. Čeprav smo že prej nekaj zaužili, mi je ta poziv zelo dobrodošel.«

»Po 9. uri zvečer.

Patri, gospodje, hlapci in nosači smo vsi skupaj za isto mizo jedli; samo frater, ki je skrbel za kuho, se je pokazal šele prav na kraju večerje. Iz jaje, mleka in moke je bil pripravil raznovrstnih jedi, ki so nam druga za drugo šle dobro v tek. Nosača, ki sta bila vsa vesela, da sta mogla govoriti o srečno uspeli ekspediciji, sta hvalila našo izredno okretnost v hoji ter sta zagotavljala, da bi se ne bila z vsakim spustila na tako pot. Zdaj šele sta nam priznala, da je davi, ko smo ju bili pozvali, odšel najprej eden njiju, da bi nas ogledal, če smo taki, da bi mogli z njima hoditi. Zakaj zelo sta se varovala, da bi v tem letnem času spremljala stare ali slabotne potnike; njih dolžnost je namreč, da morajo tistega, komur so dali besedo, da ga preko gore spravijo, v primeru, da onemore ali zbolí, nesti in ne pustiti, da bi obležal, razen če bi njih lastno življenje prišlo v očitvidno nevarnost. S tem priznanjem se je odprla zatvornica pripovedovanja ter sta drug za drugim omenjala dogodke s težavnih ali ponesrečenih gorskih hodov...«⁷

»Dne 13. novembra na vrhu Gottharda pri kapucincih. Zjutraj ob desetih.

Končno smo srečno dospeli na vrh našega potovanja. Tukaj — tako je sklenjeno — se hočemo odpočiti, nato pa kreniti proti domovini. Čudno občutje me navdaja tu gori, kjer sem se pred štirimi leti⁸ v drugačnem letnem času mudil s povsem drugačnimi skrbmi, mislimi, načrti in nadami; takrat sem bil, ne da bi svojo usodo slutil, obrnil Italiji hrbet... Nisem več spoznal te hiše. Pred nekaj časa jo je bil snežni plaz hudo poškodoval; patri so to priliko izrabili ter so po deželi nabirali prispevke, da bi svoje bivališče razširili in udobneje uredili...

V tem čistem zraku je prav oster mraz. Čim odkosimo, hočem nadaljevati, zakaj pred vrata, kakor čutim, ne bomo dosti prišli.

⁷ Pisec teh vrstic si dovoljuje ob tej priliki omeniti potopis »Iz Valisa peš čez Furko v Uri« (Ljublj. Zvon, 1907, str. 731 sld.), v katerem je opisal svojo turo iz l. 1907 po Zgornji Rodanski dolini in preko Furke v Göschenen. W.

⁸ L. 1775, ko je bil Goethe prvikrat na St. Gotthardu. Gl. pogl. I. tega članka, str. 115 in 136 i sl.

Vedno bolj mrazi, človeku se noče proč od peči. Da, najbolj me mika, da bi nanjo sédel; to je v teh krajih, kjer so peči zložene iz kamenitih plošč, jako prilično. Pričnimo najprej s slovesom od Realpa in z našo hojo semkaj.

Že sinoči, preden smo legli spat, nas je pater odvedel v svojo spalnico, kjer je vse na kaj majhnem prostoru tesno skupaj postavljeno... Razkazoval nam je z velikim veseljem in notranjim zadovoljstvom. Vse smo mu hvalili ter se jako zadovoljni poslovili, da bi šli počivat.

Za opremo sobe je bilo treba dve postelji namestiti ob eni steni, zato so naredili obe manjši kakor običajno. Zbog te neudobnosti nisem mogel zaspati, dokler si nisem poskusil odpomoči s tem, da sem stole skupaj postavil. Davi o dnevnem svitu smo se prebudili ter šli v spodnjo sobo, kjer so nas sprejeli vseskoz dobrovoljni in zadovoljni obrazi. Naša vodnika sta se namenila nazaj na prijetno večerajšnje pot, ki sta jo, kakor se je zdelo, smatrala za nekak epohalen dogodek, s katerim se bosta poslej proti drugim tujcem nemalo ponašala. In ker smo ju dobro nagradili, se je zdelo, da se je jima s tem pójem o nekakem pustolovskem-dožitku dopolnil.

Privoščili smo si še krepek zajtrk, nato smo se poslovili. Pot nas je vedla po Ursernski dolini, ki je znamenita, ker ima v taki višini lepe trate in živinorejo. Tu pripravljajo sir, ki mu dajem posebno prednost. Drevja tu ni, le rakitovo grmovje obrobja potok, po rebréh pa se prepleta nizko grmičje. Meni je ta izmed vseh krajin, kar jih poznam, najljubša in najzanimivejša. Morda so mi jo stari spomini tako priljubili ali pa mi občutje toliko strnjenih prirodnih čudes zbuja tajno in nedopovedno radost. Omenim naj, da je vsa krajina, po kateri Vas vodim, s snegom pokrita, skala in trata in pot — vse je zasneženo. Nebo je bilo povsem jasno brez oblčka, modrina dosti globlja, kakor smo je vajeni na ravnem, gorski hrbti, ki so se od nje belo odražali, zdaj svetli v solnčni svetlobi, zdaj modrikasti v senci.

V poldrugi uri smo bili v Hospitalu.⁹ Tu sem prvič zopet nastopil progo svojega prejšnjega potovanja... Dolga vrsta mul je s svojimi zvonci oživljala vso pokrajino. To je zvok, ki obuja vse gorske spomine. Večina njih je bila že pred nami zlezla na višino ter je z ostrimi podkovami gladko pot že precej nasekala. Našli smo tudi nekaj pocestnih delavcev, ki na poledico prst navažajo, da pot tako hodna ostane. Želja, ki me je v prejšnjih časih navdajala, da bi videl

⁹ Hospital, sed. Hospental, planinska vas na razpotju cest na Furko in St. Gotthard. Ime znači staro gostišče; prim. naš Špitalič v Zgornjem Tuhinju.

to krajino kedaj v snegu, se mi je tudi izpolnila... Tu in tam se je v razpokah in na ploščah napravil led, da se je zdelo, kakor da teče voda preko črno in belo pisanega marmorja. Led se je lesketal v solncu kakor kristalne žile in žarki, vmes pa se je voda, čista in bodra, odtekala.

Na gorah ni nadležnejše popotne družbe ko mule. Ne stopajo v istem koraku: spodaj se iz nekega posebnega instinkta na kaki strmini ustavijo, nato po njej hitro navkreber spejo, zgoraj pa se zopet odpočivajo. Včasi postajajo tudi na ravnih mestih, dokler jih gonjač ali mule, ki za njimi prihajajo, z mesta ne premaknejo. Tako se, stopajoč vedno z enakim korakom, na ozki stezi mimo njih pri-rineš ter jih prehitiš. Če pa postojiš, da bi kaj opazoval, te zopet one prehité ter te njih glušeče zvonkljanje in široko z boka moleči tovari nadlegujejo.

Tako smo naposled dospeli na vrh (St. Gottharda), ki si ga morate misliti kot golo tème, obdano od krone. Tu se nahajamo na planoti, ki jo vsenaokrog obdajajo vrhovi; razgled v bližino in daljo omejujejo večidel s snegom pokrite kleči in čeri.

Komaj se moremo ogreti, zlasti ker kurijo le z dračjem (rušjem), a še s tem morajo varčevati, ker ga je treba skoraj tri ure daleč navzgor vlačiti... Pater je prišel iz Airola semkaj tako premražen, da ni mogel besedice izpregovoriti, ko je vstopil... Brada mu je bila zamrzla in je trajalo precej časa, da se je zavedel.

Razgovarjali smo se o neprilikah tukajšnjega bivanja. Pripovedoval nam je, kako se jim godi preko leta in kakšne so njih brige in domače razmere... Pod večer smo stopili za trenutek pred hišna vrata, da bi nam pater pokazal tisti vrh, ki ga smatrajo za najvišjega na Gotthardu, a smo mogli le nekaj minut zdržati; bil je tak mrz, da nam je šlo kar skozi kosti. Ostanemo torej za sedaj v hiši zaprti, dokler zajtra ne odidemo. Tako imamo časa dovolj, da zanimivosti tega predela v mislih prepotujemo.

Iz kakega majhnega zemljepisnega opisa lahko razberete, kako znamenita je točka, na kateri se sedaj nahajamo. Gotthard sicer ni najvišje gorovje v Švici, saj ga na Savojskem Montblanc po višini za jako veliko presega, vendar mu pritiče čin kraljevske gore pred vsemi drugimi, ker se pri njem največje gorske vrste stikajo... Nedaleč od tu izvira Ren in če pritegnemo k temu še Rodan, ki izvira na znožju Furke in teče proti večeru skozi Wallis, se nahajamo tu na križišču, od katerega izhajajo gorovja in reke na vse štiri nebesne strani.«

(Dalje prih.)

Moje zimske ture in plezalni poskusi

Na Svečnico (30. I. 1931) smo se trije planinski tovariši domenili, da posetimo v polni zimi čez Kamniško Bistrico in Kokrsko sedlo trdi Grintavec, trd posebno v tem času in ob globokem snegu. Zmagati pa smo hoteli.

Opremili smo se s cepini, krpljami in derezami. Do Bistrice nismo rabili nobene priprave. Pot je bila kopna. V Bistrici smo noč dobro prespali.

Rano v jutro smo začeli gaziti svež in moker sneg; kljub krpljam smo se udirali do kolen in dalej; v veliki strmini pod Kokrskim sedlom smo prav začutili, da smo še slabiči pred naravo. Le počasi smo rinili dalje v visokem snegu. Posebno rob sedla nas je prestrašil. Preko celega grebena se je vlekla velikanska snežena opast; kako priti čez njo? Prijatelj Sandi je zapazil v desnem kotu grebena razpihan prostor, brez opasti — prehod je bil tu lahek, toda trd in leden. Cepine v roke in kmalu smo zagledali kočo — naše zavetišče. Zavetišče? Zimska soba je bila na stečaj odprta, da je imel sneg prosto pot v njo. S trudom smo jo posnažili. Noč smo prebili v mrazu ob čaju. Drv ni bilo nič, za nami šesturna naporna hoja, mi premočeni in premraženi celo noč v nezakurjeni sobi — res: težko smo čakali jutra, ki ga ni hotelo biti.

Prav rano v jutru smo zato odrinili proti Grintavcu. Ko smo preprečkali na sam greben, sta nas solnce in strašen snežni vihar pozdravila obenem; solnce sem od Velike Planine, vihar pa od Kočne. S pomočjo derez smo prišli v dveh urah na vrh Grintavca. Vrh je bil en sam velik snežen greben. Vihar nas je kmalu pregnal. Težko smo se poslovili od doseženega cilja in lepega razgleda ter odsmučali po lepem terenu proti koči. Še skok čez sneženo streho na sedlu in nadaljevali smo pot sede v dolino v udobno kočo. Veseli smo bili uspeha — bili smo prvi v letu 1931 na Grintavcu.

*

Dober mesec pozneje (8. III. 1931) sva šla s tovarišem Sanditom v Bistriško dolino s smučmi. Nameravala sva prodreti skozi dolino Bele čez Presedljaj na romantično Korošico, kjer je krasen teren za smučanje. Brzela sva v temni noči po dolini Bele. Malo pod Presedljajem se nama je ubila luč. Morala sva nazaj v Bistrico. Kaka je bila smuka ponoči brez luči v gozdni temi tja do kočice, si lahko mislite. Drugi dan sva smučala okoli kočice in šla sva daleč tja pod Gamzov Skret. Bilo je res lepo, a še lepše bi bilo na Korošici...

*

Za Veliko Noč (2. aprila) sem sam odrinil zopet enkrat proti Gorenjski. Izstopil sem v Mojstrani in nadaljeval vožnjo na smučeh skozi Krmo. Prenočil sem v lovski koči v Zgornji Krmi. Nabralo se nas je toliko, da smo bili v mali koči kar na tesnem. Zato sem v mesečni noči šel dalje pod Režjo, jutranje solnce me je pozdravilo na Kredarici. Zaželel sem si in našel sem počitka.

Drugi dan sem počival prisiljeno, kakor drugi smučarji, ki jih je bilo mnogo. Zunaj je bila gosta megla in vihar je pel svojo pesem okoli oglov kočice. Tretji dan pa je zjutraj posijalo solnce. Naša smučarska armada se je razlila po ledeniku in se je ustavila šele v globelih pred Staničevo kočico. Smuka pa vseeno ni bila ugodna, ker je bil ves sneg razpihan. Četrty in peti dan sta bila vihar in megla.

Odpravil sem se v dolino; vožnja je bila divja in lepa ter vesela, ker nas je bilo več nezadovoljnejšev. V hitrem tempu smo vozili skozi Krmo, kjer nas je v dolini pozdravilo velikonočno solnce.

*

Dne 2. maja zvečer sva se s Sanditom odpeljala iz Ljubljane proti Kamniku. Kamničan vozi počasi, midva pa sva s hitro hojo kmalu prišla v Bistrico. Noč sva prespala dobro. Drugo jutro sva se odločila za Zeleniške Špice. To je greben med dolino Bele in med ono, ki vodi proti Korošici iz Repa. Začenja se takoj nad Bistriško kočo in se vleče proti Dedcu. Ta greben je nasekan in strm, hotela sva ga preplezati zdaj, ko je ležalo na njem še polno snega. Krplje so nama izborno služile. Sneg se je kmalu zjužil, ker ga je ogrevalo toplo pomladansko solnce. Posledica so bili velikanski plazovi, ki sva jih opazovala z grebena.

Sedela sva na skali in gledala to orjaško delo zimske narave, ki se poslavlja. Grmelje je povsodi. Začelo se je na Mokrici in se je pomikalo grmenje preko Grebena, Grintavca, Skute tja do Brane, kjer je bilo najglasneje. Plazovi in slapovi! Sedela sva, poslušala in občudovala.

Na uro nisva mislila. Zamaknjena sva bila v to čudovito delo poslavljajoče se zime. Ko se je premaknilo in zagrmelo še v bližnji Planjavi, je bilo najlepše. Tako blizu gledati velikanske plazove snega, je užitek brez primere.

To je bila bučna himna narave v krasnem solnčnem pomladanskem dnevu.

Ko je polagoma vse utihnilo, sva se tudi midva poslovila od mirnega in prijetnega opazovališča — skrajni čas je že bil.

*

Zopet je (16. maja) peljal počasni kamničan dva turista, ki sta komaj čakala, da izstopita. Med potjo sva imela dovolj časa, da se domeniva, kam greva. Domenila sva se, do poskusiva s Planjavo.

Prenočili so naju v Bistrici. Zjutraj sva jo mahala proti Kamniškemu Sedlu, do pastirske koče po kopnem, od koče dalje sva gazila po globokem snegu, kmalu si po ledu tudi morala sekati stopinje.

Pri vročem delu nisva opazila, da se je nebo zoblachilo. In res, ko sva prišla na Sukalnik, je naju sprejel strašen snežni metež. Veter je bil tako močan, da mi je metal poln nahrbtnik čez glavo; ko sem dvignil cepin iz snega, mi ga je vrglo naravnost navzgor. Skale so se lomile in grmele v dolino. Potrudila sva se, da sva čimprej prilezla na greben Planjave. Tu je bilo pa še hujše; po vseh štirih (da naju ni veter dvignil) sva se splazila do škrinjice... Prva sva bila na vrhu v letu 1931.

V dolino sva se spuščala po robu Sukalnika. Kmalu sva prišla v zavetje in na kopna tla. Pozdravile so naju pomladanske rože. Natrgala sva si jih vsak za šopek in nadaljevala pot navzdol. Pri pastirski koči naju je pozdravila družba planincev, ki je bila na povratku. Vračali smo se skupno. Spominjal se bom te viharne ture, ker je zahtevala premagovanja in energije. Tudi družba mi bo ostala v spominu. Saj si človek želi po prestani težki turi topline in prijateljev. Dobil sem jih, trajnih in iskrenih, kakor jih sklepamo planinci v planinah...

(Konec prih.)

Obzor in društvene vesti

Naš alpinizem. — S pomočjo tovarišev Skalašev zbral in uredil Mirko Kajzelj. Ovitek, platnice, perorisbe in zemljevide narisal Herbert Drogenik. Ljubljana 1932, mala 8°, 312 str. Cena 65 Din. — Založil Turistovski klub Skala. — Splošni in res veliki pomen te knjige smo označili v zadnji številki (str. 186/7). Preostaja, da opozorimo na poglobitvene podrobnosti vsebine in s tem pokažemo, kako potrebna in zanimiva je knjiga za vsakega planinca in planinoljuba. Kar od kraja dobimo prijeten vtis od tega knjižnega dela zato, ker sestavljaleci nastopajo nevsiljeno, skromno; vidi se, da je delo nastalo iz skupnega truda, iz večletnega zbiranja, študiranja, preizkuševanja, tudi lastne kritike vseh Ska-

lašev, ki jih v predgovoru zastopa društveni odbor, a imenovana sta v naslovu le dva, in med članki še tretji, Albin Torelli, s programatičnim spisom »Vrednota alpinizma«. Dober učinek te skupnosti v delu je, pri vsej navdušenosti, ki podžiga pisatelje in sestavljalce vprav za njihov — »naš« alpinizem, mirna objektivnost in pripustljiva pravičnost v osnovnih vprašanjih. Taka zdrava treznost, baš v planinskih sporih i v inozemstvu redka, nam dela knjigo simpatično in čitanje užitno. Pozna se, da so sestavljalci trditve dobro preudarili in jih, kar je največ vredno, v izvorihi in posledicah na lastni osebi preizkusili. To je prednost, ki daje knjigi prepričevalnost in nas subjektivno osvaja tudi tam, kjer bi se objektivno morda upirali.

Simpatičnost pa v jedru izvira iz resnosti in solidnosti dela, ki je položeno v to knjigo. Ta resni značaj delavcev, vobče še dokaj mladih, očitno stremljenje po znanstveni akribiji pri vsej mladostni vznesenosti, je najboljše priporočilo i za njihove zamisli in stvarna propaganda za njih ideje. Izreči se mora priznanje takemu nastopu.

Knjiga ni vodnik za planince, ki hočejo prehoditi naše planine od koče do koče, po markiranih potih, na glavne vrhove; pa tudi njim bo dobro došla s splošnimi razmotrivanji, zgodovinskimi pregledi prvih vzponov in sploh alpinističnega odkritja naših Alp. Načelna zasnova knjige pa velja alpinistom v ožjem pomenu, to je tistim, ki na planine pristopajo — poleti in pozimi — po svojih potih, nezaznamovanih in nezavarovanih, še prej nikoli ali vsaj redko prehojenih. Knjiga ima torej isti namen, kakor »Der Hochtourist« v izdaji Bibliografičnega inštituta v Lipskem, kojega VIII. zvezek obsega Vzhodne Alpe, torej tudi naše, ki so ondi temeljito, v Julijskih posebno še s pomočjo Dr. Tume, obdelane. Ta Hochtourist je služil naši knjigi tudi v obliki za vzor; z veletvrdko se glede papirja in tiska ne moremo meriti, vsebinsko pa je naša knjiga popolnejša in dovršena; škoda je le, da ne obsega vseh Slovenskih planin. Tudi format je podoben »Hochtouristu« in je tak, da se knjiga lahko nosi v žepu; bil bi pa lahko še manjši, ko bi se knjiga bolj obrezala. Kako ekonomična bi mogla biti knjiga tipografski, nas pouči primerjanje s Hochtouristom. V slikah — risbah in zemljevidih pa naša knjiga nadkriljuje vzorec; sorazmerno mnogo več jih imamo mi in mnogo bolj plastične so. Pravih zemljevidov nemška knjiga sploh nima; »Naš alpinizem« pa jih ima šest, z označenimi višinskimi razlikami in z rdeče vrisanimi planinskimi poti. Ti zemljevidi spremljajo vse turistične opise; pet je posvečenih Julijskim, eden Savinjskim (ta edini pa se proti vzhodu konča že s Kamniškim Sedlom, dočim se opis nanaša tudi na dele onstran Sedla, ki jih na zemljevidu ni).

Pravo bogastvo pa nudi knjiga s svojimi skicami-slikami vseh markantnejših naših gorá in stená, z ostro zarisanimi skladi in z razločno potegnjenimi vsemi vzponi. S temi risbami pred očmi lahko slediš vsakemu vzponu in se, no, po svojem temperamentu ob tistih vzponih vnemaš ali — vznemirjaš. Vsekako pa te zanima mogočna zgradba tega našega planinskega bogastva. Res, izvrstno si rešil svojo nalogo, Herbert Drofenik! — Lep fotografski posnetek »Oltar z Visokega Rokava« je umeščen na čelo knjige; prav je, da so izbrali sliko iz intimnejšega dela naših planin. Za dekoracijo pa služi trpko stilizirani Jalovec na ovitku. Izdajatelj in sestavljalci pravijo v »Predgovoru« (str. 3): »Prvi namen in pogoj za uspeh alpinizma je, da spravi ljudi sploh v gore. To pa gre samo z akomodiranjem gorá človeku, z nadelavo, zaznamovanjem in zavarovanjem potov. A to naj bo samo prvi korak, zasilni pripomoček. Končni namen in cilj alpinizma je, vzgojiti ljudi v alpiniste, gore pa naj ostanejo nedotaknjeno svetišče.« — Kako pametno in obenem idealno je to povedano! Radi pritrjujemo. Pa vendar: čim več vzgojimo pravih »alpinistov«, tem dalje se nam odmika »nedotaknjeno

svetišče«; če le eden alpinist prodre v to svetišče, že ni več nedotaknjeno, in za tem enim bodo polagoma vdiralali drugi, ter prejšnje svetišče more sčasoma postati pozorišče, izletišče, postajališče železnice — alpinist pa ozvolvojen odhaja drugam. — Na prihodnji strani pravi predgovor: »Kdaj se je tuji svet začel zanimati za Triglav? Odkar je padla Triglavska stena, tedaj so začeli številni tujci zahajati v Vrata.« Res? V tej obliki trditev ne bo čisto pravilna. Saj so tujci prvi preplezali steno že leta 1906, v Vrata so seveda zahajali tudi že prej; stena je vabila pač le plezalce, po številu ne baš znatne. Triglav s a m — ne ravno stena — je mikal planince, a naval v Vrata in nanj se je pričel po vojski, ko je težnja po narodi in po telesnem udejstvovanju zajela vse sloje, staro in mlado. Na vse količkaj lažje pristopne gore in planinske kraje so navalili potniki-planinci, v veliko nevoljo pravih planincev, ki so si moralj nadeti specifično ime »alpinistov«. Razvoj je bil in je še ravno nasproten: ker množice preplavljajo prejšnja planinska zatišja, so alpinisti prisiljeni, da si iščejo »nedotaknjenih svetišč«, kamor jim morejo le izbrani slediti; strastno se tudi, po pravici, upirajo prodiranju modernih prometnih naprav v tiha svetišča. Pa seveda, vpraša se, koliko časa bo to mogoče, zlasti ker za tišino smatrajo le tisti kraj, kjer samevajo o n i sami; tak idealni egoizem enega lahko trči ob egoizem drugega, a naposled sledi egoizem mase, po odkritju takih »svetišč«. Alpinizem je kot zavestna planinska struja nastal iz energičnega odpora proti masi planincev; pred 30 leti je veljal pri nas za »alpinista« že tisti, ki je pristopil na Triglav po običajnih potih; danes hodi na Triglav že deca kakor na rodbinski izlet; alpinisti so se tem izletnikom umaknili v Triglavske stene, dokler niso bile vse preplezane; zdaj odhajajo že drugam...

Tak pokret je nastal prirodno, ni se mu upirati; tudi naša knjiga se mu ne more upirati; nudi pa vsakomur možnost, da zasleduje pokret.

S tem smo v eni izmed bistvenih točk že zavzeli stališče napram bistremu članku Albina Torellija o načelni »Vrednoti alpinizma«. O predmetu se sodi in razpravlja v planinskem slovstvu zelo različno, po osebnih nagnjenjih tudi enostransko; naš članek pa se je opredelil tako previdno in razborito, da najde pri njem vsaka struja svoje mesto, pravico in, če treba, upravičbo. Posnamemo le nekatere bistvene stavke. »Kakor vsakemu kulturnemu pojavu, tako se tudi alpinizmu upira delo brez ideje, udejstvovanje brez idealizma... Kot kulturni pojav kaže tudi alpinizem na osebnost, izraz tega je alpinski čin... Bistvo čina ni niti plezanje ali lazenje samo, niti doseženi cilj s širnim razgledom, ampak cela izvršena tura; to izvršeno delo kot sumacija vsega tega z zaključno krono: telesnim naporom, premagovanjem in spoznavanjem samega sebe, svojih telesnih in duševnih zmožnosti, ki se pri plezanju oboje razvijajo do dramatične napetosti. To jedro potisne vse druge momente v stran.« (Str. 17) ... »Ni združljivo s smotrom alpinizma kot kulturnega pojava, če si alpinist kot temeljnega in odločilnega izbere moment tekmovanja z drugimi. Ta alpinizem je čisto sporten in se upira njegovemu kulturnemu poslanstvu. Moment tekmovanja je pri tem zgolj zunanji, pravemu alpinistu tuj. Pri etičnih vrednotah se ne da postavljati rekordov.« (St. 21). Glede nevarnosti v planinah čitamo (str. 23) dobro formulo: »Čim večja je nevarnost, tem silnejša je zavest, da si nismo življenja samo rešili, temveč si ga nanovo zaslužili.«

Najobsežnejši spis v naši knjigi je Mirka Kajzelja »Pregled našega alpinizma«, ki je zgoščen pregled zgodovine našega planinstva; kajti po podani snovi moramo tu umeti alpinizem v splošnem smislu. Pisatelj je pridno izbral o tem predmetu najvažnejše podatke, označil pionirje našega planinstva pred ustanovitvijo SPD in zlasti za njo; razvrstil je naše planinsko slovstvo, samostojne spise in važnejše članke v vseh letnikih Planinskega Vestnika

— ta slovstveni pregled je posebno zaslužen, dasi kajpada ni popoln, ker to ni njegga namen — in zbrane so prvenstvene ture v zadnjih letih (želeli bi si vseh, kolikor naših poznamo). Poroča se tudi o naših res odličnih fotografijah-amaterjih (str. 43, 57), o nesrečah (str. 61), o naših gorskih vodnikih (str. 27). Ves spis je dobro izpričevalo za vestnost in umnost pisatelja in bo nam zelo služil v prvo informacijo o obdelanih predmetih. Ker je sestavljen hronološki, je gradivo za nekatere predmete nestrnjeno. — Izmed publikacij SPD bi se ne smele prezreti tri pomembne: »Seznam markiranih potov, v področju SPD«, 1906 (prvo delo, ki obsega vse slovenske pokrajine); inž. Klodiča (1906) »Nova železnica«, zlasti pa ne »Planinski album« (100 slik s pojasnilom, izdanih leta 1923 ob tridesetletnici SPD). Ponekod se pisatelj mimogrede dotika tudi načelnih vprašanj. Čisto prav; vpadamo se njegovi impulzivnosti. Ne sme pa ga zavesti v zmoto; na str. 35 se dosti prezirno izraža o sredstvih za zavarovanje potov in o tistih, ki po teh potih hodijo. Izvoli pa naj pomisliti, da je v tem pogledu vse relativno. Tisti nesrečni »klini«! Mari se jih ne poslužujejo dandanes ravno najdrznejši plezalci? In to s ponosom. Saj i naš pisatelj (str. 51) izrecno pohvali Dr. Juga, da je začel porabljati kline. Prej jih torej niso; s tem pa smo došli do načelno sporne točke med alpinisti: starejša, »klasična« generacija obsoja vse take nasilne pripomočke (Dr. Kugy n. pr.), češ da pretvorijo plezanje v tehnično spretnost, s katero se da naposled premagati vsaka težkoča; mlajši pa so prav na to tehnično spretnost ponosni in iščejo novih načinov njenega uveljavljenja. Mirni opazovalec priznava obema upravičenost; ni pa dvoma, da bo tehnika še napredovala, in lahko si v domišljiji slikamo, kako se bodo čez kakih deset let dvigali po stenah in grebenih, pa morda ne več v Evropi, kjer jim bodo gore prenizke; besede »elektrika, radio, stratosfera« nam brnijo ob bobenčku...

Glavni del knjige je (od str. 63 dalje) zbirka popisov plezalnih in nezaznamovanih potov v Vzhodnih Julijskih in Savinjskih Alpah. Snov je razvrščena po izhodišču, t. j. po dolinah (Rabeljska, Remšendol, Mangrtska, Planica itd.) in ne, kakor je to obično, po vrhovih, kamor se potje usmerjajo. Dobro je eno kakor drugo, v potrebi si itak vsak lahko sam prenese eden sistem v drugega. Pred Julijske in Savinjske (prav je, da se rabi samo ta izraz) je postavljen dober zgodovinski pregled o obeh; nato slede sila vestno sestavljeni opisi potov, posneti po objavljenih ali sporočeni po privatnih zapiskih. To bodo čitali naši starejši in študirali naši naraščajniki — odpri knjigo kjerkoli, ne boš se naveličal, ako le količkaj poznaš kraje! Velezaslužno delo trajne veljave! — Povsod je naveden tudi vir za opis prvega vzpona; častno je zastopan naš Vestnik. Prezrli so se sledeči opisi: Zeleniške Špice na str. 239 iz doline Bele (Pavel Kunaver, Plan. Vestn, 1911, str. 232, s 4 podobami in 1 obrisom); Brana, vzhodno rebro, str. 242 (B. Režek, Pl. V., 1931, str. 165); Skuta, južna stena, str. 245 (Maks Igljč, Pl. V., 1930, str. 251); Turska Gora, severna stena, str. 264 (B. Režek, Pl. V., 1931, str. 181); Štajerska Rinka, varijanta v vzhodni steni, str. 271 (B. Režek, Pl. V., 1931, str. 231); Križ, vzhodna stena, str. 273 (B. Režek, Pl. V. 1931, str. 231); Kranjska Rinka, severna stena, str. 282/3 (M. Igljč, Pl. V., 1931, str. 10); Skuta, južna stena, str. 284 (M. Igljč, Pl. V., 1930, str. 251); Štruca, južna stena, str. 286 (M. Igljč, Pl. V., 1931, str. 88); Dolgi Hrbet, severna stena, str. 287 (M. Igljč, Pl. V., 1931, str. 203); Kočna, smer zapadno-osrednjega stebra, str. 293 (Marjan Lipovšek, Pl. V., 1931, str. 225).

Knjigo zaključuje zbirka alpinističnih izrazov, ki se jih spisi držijo; so Dr. Tumovi, objavljeni v Pl. Vestniku 1909/10; obširno pa jih je Dr. Tuma izpopolnil v Pl. Vestniku 1928, str. 124 i. sl.; veseli nas, da se ti izrazi dosledno udomačujejo. — Imenoslovje, s pisavo, je v knjigi dovršeno.

Dr. Jos. Tominšek.

Popravek k »Našemu alpinizmu«. — Lastnike te knjige, ki je izšla v založbi Tur. kluba »Skalac«, opozarjamo, da dobe popravek brezplačno naknadno v knjigarnah, oziroma v klubskem lokalu »Skale«, kjer so pač knjigo kupili. Oni, ki so jim dobavili knjige klubovi člani, dobe popravek v klubu, po pošti pa se pošlje onim, ki jim je bila knjiga tem potom dostavljena. — Odbor Tur. kluba »Skalac«.

Dr. Janko Pretnar, Dictionnaire français-slovène (francosko-slovenski slovar). II. izdaja. Založila Jugoslovanska knjigarna. Ljubljana 1932, 608 strani. — Prva izdaja tega slovarja je izšla leta 1924; porast tega praktičnega učnega pripomočka se je dodobra preizkusila tekom let in se je z novo izdajo še povečala. Knjiga ima priročen format, a je s porabo tenkega in vendar močnega papirja tako obsežna, da nudi za vse potrebe zadosten besedni zaklad. — Slovar je zelo pripraven za samouke; njim se poleg slovarja še priporoča knjžica »Francoščina brez učitelja«, ki jo je spisal Dr. St. Leben; založila jo je takisto Jugoslovanska knjigarna.

Prvi vzponi v letu 1932. — G. Janez Gregorin nam je poslal seznam prvih vzponov, ki jih je s svojimi tovariši izvršil leta 1932 do konca avgusta, zlasti v Savinjskih. Podrobni opisi, oz. dodatki, bodo sledili. Seznam obsega sledeče vzpone:

1.) 15. maja 1932: Severovzhodna raz Kalške Gore (I. vzpon). Tov. Aleksander Wisiak in France Ogrin; 4 ure. — 2.) 15. maja: Jugovzhodna raz Skute (I. vzpon). Tov. Boris Režek in Vinko Modec; 5 in pol ure. — 3.) 24. junija: Severovzhodna raz Turske Gore (I. vzpon). Tov. Janez in Miro Gregorin; 7 ur. — 4.) 2. in 3. julija: Severna stena Bab (I. vzpon). Tov. France Ogrin, Janez Gregorin, Igor Omersa; 21 ur, 1 bivak v steni. — 5.) 5. julija: Vzhodna stena Male Rinke (I. vzpon). Tov. France Ogrin, Janez Gregorin, Igor Omersa; 7 ur. — 6.) 24. julija: Direktni severni steber Kalške Gore (I. vzpon). Tovariša Janez in Miro Gregorin; 8 ur. (Po dveh neuspešnih naskokih 15. maja in 12. junija.) — 7.) 25. julija: Severozahodna stena glavnega vrha Kalške Gore (I. vzpon). Tov. Janez in Miro Gregorin; 3 in pol ure. — 8.) 29. julija: Direktna severna stena Male Rinke (I. vzpon). Tov. Janez in Miro Gregorin; 11 ur. — 9.) 31. julija: Severna stena Kamniškega Sedla (I. vzpon). Tov. Janez in Miro Gregorin; 4. ure. — 10.) 31. julija: Jugoahodna stena Skute (I. vzpon). Tov. Boris Režek in Vinko Modec; 8 ur. — 11.) 14. avgusta: Nova smer v severni steni Škrlatic (Julijske Alpe). Tovariša Aleksander Wisiak in Uroš Župančič; 8 ur. — 12.) 15. avgusta: Zahodna stena prvega vrha Rjavine (Julijske Alpe; I. vzpon). Tov. Janez Gregorin, 2 in pol ure. — 13.) Od inozemcev sta izvedla R. Fritsch in H. Peterka (Wien) prvi vzpon po severovzhodni steni Skute.

Planinska koča na Šar-Planini. — O tej novi planinski postojanki nam s tujsko-prometnega vidika poroča »Putnik« v Beogradu sledeče: S to kočo bodo ture na znamenito Šaro zelo olajšane, navadnemu turistu sploh šele omogočene. Koča ima za prenočišče dve prostorni sobi, prvo z 8 posteljami za moške, drugo s 7 posteljami za ženske, nadalje lepo jedilnico in kuhinjo ter tekočo vodo. Stalna oskrbnica skrbi tudi za prehrano. Do meseca novembra so v koči nastanjeni orožniki, ki bodo posetilcem pri roki za vse potrebne informacije in usluge. — Turisti, ki se žele preskrbeti s hrano že na potu, naj se obrnejo na predsednika občine Staro Selo, ki jim bo v vsakem oziru šel na roko. Za prenos prtljage s konjem iz Starega Sela do koče je določena cena po Din 30.—. — V slučaju, da se zbere skupina najmanj 12 turistov, je omogočen prevoz z avtobusom na progi Skopje—Tetovo—Staro Selo. Cena znaša po osebi, za tja in nazaj, Din 120.—. Vendar pa je potrebna pravočasna prijava preko filijale Putnika, Skopje.

Nova planinska koča na Trebeviću. — »Društvo Planinarov Romanija« v Sarajevu je otvorilo dne 7. avgusta 1932 novo planinsko postojanko »Planinska kuća kod prvog šumara na Trebeviću«. Zgradba je kar impozantna.

Smrtna nesreča v Zelenici († Peter Krajnar). — V torek, 16. avgusta t. l. so pod vrhom Zelenice, na strmem pobočju v neki kotanji našli mrtvega Petra Krajnarja iz Borovelj. Krajnar, puškar iz Borovelj, 28 let star, zaveden Slovenec, je dobro poznal naše obmejne planine, kamor je rad zahajal; posebno priljubljena mu je bila Zelenica, odkar stoji tam smučarska koča. Tja je prišel v družbi tovarišev tudi v nedeljo, 14. avgusta. Popoldne tega dne so se čez sedlo na Ridovci vračali domov. Spotoma pa se je Krajnar ločil od njih in se je obrnil na desno pod vrh Zelenice. Tovariši so mu sicer klicali, naj gre v njihovi smeri; ker pa so vedeli, da se gori dobro spozna, so nadaljevali pot, prišli domov in so bili v skrbeh šele, ko Krajnarja niti prihodnji dan, na Marijin praznik (15. avgusta) ni bilo domov. Njegov oče, tovariš Konrad Eiselsberger in avstrijski orožniki so ga 16. avgusta šli iskat in so ga našli mrtvega. V strmem, travnatem pobočju mu je spodrsnilo, pobil se je in obležal v kotanji. Truplo so prepeljali v Borovlje in ga tam pokopali. — Mesec dni pozneje, v nedeljo 11. septembra, pa so rajnkemu na kraju nesreče vzdali spominsko ploščo, z ganljivo žalno svečanostjo, ki je lepo združila rojake z obeh strani Karavank. J.

Smrtna nesreča v Mužaklji († Stanko Narad). — Dne 26. avgusta popoldne sta odšla z doma na Jesenicah na planinski izlet preko Save v Mužakljo, ki kot dolg, gozdnat hrbet spremlja desni breg Save gori do Mojstrane, akademika Stanko Narad in Rudolf Veber. Mužaklja je videti od one strani Save brez vsake nevarnosti, položna in do vrha porasla s temnimi gozdovi; ako pa jo prehodiš, naletiš na mnogih mestih na velike strmine z golimi ali s travo poraslimi skalami, ki vabijo k plezalnim poizkusom. Ene take skale, ravno nad Savo, sta se lotila mlada akademika. Tik pod vrhom se je Naradu izpulila trava z rušo, za katero se je držal, omahnil je in padel preko cele strme stene v globino. Preplašeni tovariš je klical na pomoč; slišali so ga delavci Kranjske industrijske družbe, ki so slučajno tam popravljali daljnovod električne naprave. Ker so imeli s seboj prenosni telefon, so telefonirali v Jesenice za pomoč, sami pa so v spremstvu g. Vebra splezali na kraj nesreče. Našli so tam Narada mrtvega, z zlomljenim tilnikom. Ker je medtem nastopila noč, je pomožna ekspedicija z Jesenic, na čelu ji Skalaši, šele drugi dan na vsezgodaj mogla dospeti do ponesrečenca in ga s težkim trudom spraviti v Jesenice. Tam so ga v nedeljo, 28. avgusta, pokopali; zapeli so mu pevci Sokola in Sloge; poslovilne besede mu je na grobu izpregovoril Jože Bogataj v imenu domačega Akademskega krožka in slušateljev ljubljanske univerze, g. Verko Gaser pa za prijatelje in sošolce. Pokojni Stanko Narad je bil 22 let star, po odsluženem vojaškem roku eno leto jurist, vedno marljiv dijak, mirnega značaja, povsod priljubljen. J.

Alpinska razstava v Ljubljani. — Ljubljanski velesejem dobiva s prireditvijo različnih prosvetnih razstav, ki se pridružijo trgovsko-obrtno-gospodarskemu delu, značaj širšega kulturnega podjetja. Ta značaj dviga pomen velesejma nad prozo »sejma«, koristi pa tudi razstavljalcem, ker priteguje v svojo interesno sfero tisočero množico posetnikov.

Letošnjemu jesenskemu velesejmu se je priključila slovenska planinska razstava, ki je trajala od 4. do 12. septembra in je bila privlačna točka zlasti za vse tiste, ki pri posetu velesejma niso imeli ravno sejmskih namenov. Razstava je bila nad vse zanimiva, poučna in pobudna. Z živo nazornostjo je predočevala početek, razvoj in današnjo višino našega domačega planinstva, prvotno primitivnost do današnje tehnike, napredek od izjemnega samotarstva do sedanje popularizacije. Razstava, prva te vrste, je našla pravo pot med pestrostjo, ki mika splošnost, in

sistematičnostjo, ki zadovoljuje posameznega interesenta. — Težka je bila naloga, zbrati povsod »raztresene udele, jih strniti v skupine in razpostaviti sestavno; zahtevala je veliko umnosti in strpljivosti; da se je posrečila, je glavna zasluga vodje, ki je razstavo pripravil in pripravil; to je g. svetnik Dr. A. Brilej. Složno so z njim sodelovali vsi činitelji Slovenskega Planinskega Društva, Turistovski klub »Skala«, odlični strokovnjaki univerze, muzeja, Lovskega društva, Zimskosportnega Saveza in vneti zasebniki. — V planinstvu smo mi Slovenci tam spredaj med prvimi narodi; če se držimo razmerja števil, morda sploh prvi. To je mogla pokazati ta razstava; naj bi to kazala trajno v našem planinskem muzeju, kojega početek naj bi bila ta razstava. Podrobno o razstavi prihodnjič.

Kralj Matjaž na Peci. — V sredi agilne planinske podružnice »Peca« v Mežici je vzniknila zamisel, naj se postavi na Peci, bajnem spavališču Kralja Matjaža, temu domačemu kralju primeren spomenik. Inž. Božo Pirkmajer je ideji dal z ad hoc sestavljenim odborom izvršljivo obliko, podružnica z načelnikom Martinom Ule-tom se je za njo zavzela z vso vnemo, akad. kipar Niko Pirnat je mogočni kip izvršil, Mežiški rudarji so v živo skalo med Uletovo kočo in kletjo izklesali prestolni prostor, a dne 21. avgusta t. l. se je na slovesen način izvršilo na Peci ustoličenje Kralja Matjaža. — O slavnosti bomo objavili posebno poročilo.

Petindvajsetletnica Ruške koče, te častitljive, pristno pohorske postojanke, ki zdaj tvori središče pravega planinskega sela, se je ob prisotnosti stotin, ki so prešle v tisočih, obhajala dne 4. septembra; vsi so se zbrali okrog skrbnega starešine Davorina Lesjaka. — O slavlju bomo, zaradi pičlega prostora v tej številki, poročali prihodnjič.

Naše slike. — Na prilogi: Dom v Kamniški Bistrici. Ker je prejšnja, preko 40 let stara turistovska koča doslužila svoj namen, je SPD mesto nje postavilo novi Dom v Kamniški Bistrici, katerega slovesna otvoritev je bila dne 5. maja 1929. S tem je bila izpolnjena davna želja vseh planincev in planinskih prijateljev. Novi Dom nudi gostom 12 spalnih sob. V verandnem poslopju je v spodnjem zidanem oddelku prostorno moško skupno ležišče za 12 do 15 oseb, zgoraj je na strani proti novemu Domu lepa odprta veranda, za njo pa skupno ležišče za dame, ki tudi nudi prostora za 12 do 15 oseb. Tako je postal novi Dom ne samo dobrodošlo izhodišče za ture in izlete, nego pripraven tudi za daljše bivanje, bodisi poleti ali pozimi. Veličastni konec doline Kamniške Bistrice obdajajo: Mokrica (1.852 m), Kalška gora (2.014 m), Grintavec (2.558 m, najvišji vrh Kamniških Alp), Dolgi Hrbet (2.454 m), Štruca (2.457 m) in Skuta (2.532 m), na levi Rinke, Brana (2.253 m). V osrčju Grintavca izvira Bistrica, ki prihaja v močnih tokih izpod razkosanega gorskega pomola in tvori prav ob izviru krasen tolmun. Tako nam nudi dolina Kamniške Bistrice vse prirodne lepote. — Ur. V.

VSEBINA: Angleži študirajo Slovenijo (str. 193). — Janko Mlakar: Po znamenitih potih (str. 199). — Jos. Wester: Goethe v Alpah (str. 202). — Uroš Župančič: Moje zimske ture in plezalni poskusi (str. 209). — Obzor in društvene vesti: »Naš alpinizem« (str. 210). Popravek k »Našemu alpinizmu« (str. 214). Dr. Janko Pretnar, Dictionnaire français-slovène (str. 214). Prvi vzponi v letu 1932 (str. 214). Planinska koča na Šar-Planini (str. 214). Nova planinska koča na Trebeviču (str. 215). Smrtna nesreča v Zelenici († Peter Krajnar) (str. 215). Smrtna nesreča v Mužaklji († Stanko Narad) (str. 215). Alpska razstava v Ljubljani (str. 215). Kralj Matjaž na Peci. 25letnica Ruške koče. Naše slike (str. 216).

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Josip Pretnar, tajnik ZTOI v Ljubljani. — Tiska tiskarna Merkur v Ljubljani; ujen predstavnik O. Michálek. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto Din 40—, za inozemstvo Din 60—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomišek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Dom v Kamniški Bistrici

Fot. Kunaver Jože